

STROKOVNA EKSKURZIJA NA PRIMORSKO »PO POTEH OSAMOSVOJITVENE VOJNE 1991«

Vir/avtor/fotografije: Damjan Renko

V turbno temačnem in oblačnem jutru letošnjega 21. oktobra se je končno le zgodila dolgo pričakovana enodnevna strokovna ekskurzija PVD Sever - Gorenjska na Primorsko, katero je društvo kljub omejitvam v zvezi s Covid – 19, uspelo organizirati v sklopu izvajanja zgodovinske dejavnosti in ohranjanja domoljubnih vrednot. Ekskurzije se je udeležilo 42 članic in članov ter simpatizerjev društva. Glede na seznam prijavljenih udeležencev ekskurzije je naš najeti avtobus podjetja skupine Arriva Slovenija pobiral udeležence na sledečih točkah, oz. avtobusnih postajah: železniška postaja Jesenice - Bled – Lesce (mesarija Mlinarič – prevzem malice) - Radovljica - Lakner (Kokrica), kjer je naš predsednik Ivan uvodoma pozdravil udeležence ekskurzije in nato kratko orisal načrt ekskurzije.

Naš prvi postanek se je na željo večine demokratično zgodil na AC postajališču Ravbarkomanda, kjer smo si kljub burji privoščili kavico, cigareto ali kako drugo osvežilo. Okoli 08. 45 ure smo brez zapletov prispeli na območje Šempetra, oz. nekdanjega mejnega prehoda Rožna Dolina, kjer sta se nam na našo posebno prošnjo, kot vodiča pridružila naša veteranska kolega iz Društva veteranov Sever - Severna Primorska in sicer predsednik Angel Vidmar in vodja odbora Nova Gorica Milan Zupan.

Sledil je kratek odmor za malico nato pa nam je kolega Angel z njemu značilno klenostjo slikovito predstavil osamosvojitvene bojne aktivnosti na območju nekdanjega mejnega prehoda Rožna dolina. V nadaljevanju ekskurzije smo se zaradi izvajanja varnostnih ukrepov ob srečanju predsednikov R. Slovenije, Boruta Pahorja in R. Italije, Sergia Mattarelle žal morali odreči obisku Trga Evrope v Novi Gorici, ki je danes simbol somestja dveh Goric in tudi simbol evropskega združevanja ter opuščanja razmejevanja narodov.

Sledil je naš premik z avtobusom skozi Solkan in preko naše krasotice Soče, po cestnem koridorju skozi italijanski teritorij na vrh Sabotina (609 mnm), kjer je bila do osamosvojitve Slovenije locirana mejna stražnica (karavla) JLA. Sabotin z okolico je po legi in lepoti ter naravnih vrednotah vsekakor izjemno zanimiva in privlačna točka s stališča kulturne dediščine in sicer vse od poganskih časov, ko je na njem stalo svetišče. Prav tako pa je Sabotin zaznamoval tudi čas 1. svetovne vojne, ki je skupaj z drugimi lokacijami na Tolminskem, Kobariškem in Goriškem priča takratnega krvavega in nesmiselnega dogajanja na Soški fronti. Tako smo se pod strokovnim vodstvom Bogdana Potokarja iz „Parka miru“ lahko sprehodili po ožjem delu sistema vojaških rovov in kavern nad Sočo, ki so jih v skalo izklesali italijanski in avstroogrski vojaki, pripadniki 22 narodov, ko so se borili na Soški fronti. V obdobju po 2. svetovni vojni je bila po ozkem grebenu Sabotina določena nova državna meja med Italijo in Jugoslavijo. Dostop na Sabotin je bil tako vse do osamosvojitve Slovenije v letu 1991 več ali manj zaprt za obiskovalce, zaradi česar so naravne vrednote in kulturna dediščina tu dobro ohranjene. Celotna dejavnost »Parka miru« je tako usmerjena v ohranjanje kulturnih danosti s preišljenim usmerjanjem obiskovalcev.

Zaradi dežja smo se ob zaključku ogleda javno odprtega sistema kavern dokaj hitro napotili v objekt Parka miru, kjer nam je vodič Bogdan v nadaljevanju podal poglobljen opis vojnega dogajanja v 1. in 2. svetovni vojni, pri čemer je izpostavil tudi nekaj najbolj znanih udeležencev (Ernest Hemingway, Benito Mussolini, Erwin Rommel, Svetozar Borojević von Bojna) kot tudi vlogo žensk v tem nesmiselnem spopadu. Ogled Parka miru smo zaokrožili še z ogledom muzejske zbirke iz 1. svetovne vojne ter spominsko sobo »Severna Primorska v osamosvojitveni vojni leta 1991«, kar je v nas nedvomno spodbudilo premislek o nesmiselnosti vojn in nasilja.

Malce po 15. uri pa smo prispeli na kmečki turizem »Domačija Malovščevo«, v vasi Vitovlje. Kljub neljubemu izpadu električne energije ob našem prihodu so nas domači prijazno sprejeli ter nam postregli z daleč naokoli znanim menijem: juha v dveh različicah, sveže pečeni domači kruh, kmečka pojedina (tri vrste mesa, kislo zelje, pražen krompir) ter hišna sladica – »štrudelj« iz različnih vrst sadja.

Po teh kulinaričnih dobrotah smo nadaljevali z druženjem v vinski kleti domačije, kjer smo bili postreženi s pršutom, domačo salamo in sirom ter vrsto njihovih različnih rujnih vin. Jubilejno steklenico enega teh vin je nato od našega predsednika Ivana prejela tudi naša Irena, ki je prav tega dne praznovala svoj rojstni dan. Vsekakor je naša poučna in sproščujoča ekskurzija minila vse prehitro. Polni vtisov smo se napotili nazaj proti Gorenjski z zaobljubo, da tovrstna druženja organiziramo tudi v bodoče.